

Evropská integrace

(Evropské právo - 1. seminář)

JUDr. Mgr. Kristina Špottová

- Cíle semináře

- vznik „evropské myšlenky“
- podmínky a příčiny vzniku ES
- historický vývoj ES, vznik EU
- orientace v pojmech – přechod z ES na EU
- rozšiřování působnosti a pravomocí EU a její působení v současnosti
- budoucnost evropské integrace

OTÁZKA

- Z jakého popudu byla evropská integrace vlastně zahájena?

Vývoj evropské integrace po druhé světové válce

- Druhá světová válka
 - vnímána naléhavá potřeba spolupráce evropských států
→ podmínky pro realizaci evropské integrace
- Vnitřní i vnější impulsy
 - nutnost překonat antagonismus a zabránit další válce
 - poválečná devastace, hospodářský rozvrat
 - počínající studená válka

OTÁZKA

- Jaké mezinárodní organizace vznikaly ve 40. a 50. letech 20. století v Evropě?

Více integračních uskupení

- 1) Ekonomická spolupráce: Marshallův plán (1947), Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (1948)
- 2) Bezpečnostní spolupráce: Západní unie (1948), NATO (1949), ZEU (1954)
- 3) Politická spolupráce a lidská práva: Rada Evropy (1949)

= klasická mezivládní spolupráce

ES (Evropská společenství) – nový druh integrace:

1. ESUO - 23. července 1952 (tzv. Pařížská smlouva)
2. EHS + ESAE (EURATOM) - 1. ledna 1958

= inovace: princip nadstátnosti

Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO)

- Schumanův plán (9. května 1950)
- Robert Schuman
Jean Monnet

- vytvoření francouzsko-německého společného trhu s uhlím a ocelí
- metoda nadstátní sektorové spolupráce = milník v historii evropské integrace
- Členové: Francie, SRN, Itálie, státy Beneluxu

Vznik EHS a EURATOM

- Smlouva o zřízení Evropského hospodářského společenství (EHS)
- Smlouva o zřízení Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM)

- → podpis 27. března 1957 v Římě
(tzv. Římské smlouvy)

Platnost: 1. ledna 1958

- Členové: Francie, SRN, Itálie, státy Beneluxu
- Významné oživení integrace

OTÁZKA

- Jaké znáte stupně ekonomické integrace?

Ekonomická integrace

1) zóna volného obchodu

zrušení celních i kvantitativních obchodních omezení pro některé skupiny výrobků

2) celní unie

rozšíření o společný celní sazebník vůči třetím státům

3) společný trh

rozšíření volného pohybu zboží o volný pohyb dalších hospodářských faktorů (osob, služeb, kapitálu)

jednotný vnitřní trh = vyšší stádium společného trhu (úplný volný pohyb tzv. čtyř svobod, prostor bez vnitřních hranic)

4) měnová unie

doplnění o společnou měnu

5) hospodářská unie

plná integrace, společná hospodářská politika, jednotný daňový systém

6) *politická unie*

vrchol integrace, původně samostatné státy splynou v jeden celek

EHS

- vytvoření společného trhu, postupné sblížení hospodářských politik
- cíle: rozvoj hospodářské činnosti, růst a stabilita, zvyšování životní úrovně, těsnější vztahy mezi členskými státy
- Vybudování společného trhu:
 - 4 svobody: volný pohyb osob, služeb, zboží, kapitálu
 - 3 etapy vytváření
 - časový horizont 12-15 let = přechodné období

EURATOM

- vytvoření společného trhu s jaderným materiálem a podpora jeho mírového využití
- společná strategie investic, rozvoj infrastruktury, výměna technických informací, kontrola užití a pohybu štěpných materiálů, rozvoj výzkumu

- Římské smlouvy (EHS a EURATOM) v platnost 1. ledna 1958
=> budování společného trhu (do popředí EHS)
- 1965: Slučovací smlouva
=> jednotná institucionální struktura + souhrnný název Evropská společenství (ESUO, EHS, EURATOM) = zkratka ES

OTÁZKA

- V čem je specifická nadstátní metoda integrace?

Mezinárodní právo veřejné - tradiční koncepce

- Subjektem jsou pouze (primárně) státy
- „Anarchický systém“
 - **chybí vyšší autorita**
 - státy jsou jedinými tvůrci a zároveň také adresáty právních norem
- Státní suverenity: na jednom území je svrchovaná moc vykonávána jen jedním státem
- Nikdo a nic nestojí nad státem jako nositelem státní suverenity

Právo ES/EU - nadstátnost (supranacionalita)

- Koncept překonávající nedostatky tradičních MO
 - omezení svrchovanosti a přenos některých kompetencí z čl. st. na ES
 - Organizace disponuje pravomocí náležející jinak jen státům (tj. moc nadstátní)
- Organizace disponuje mocí
 - Zákonodárnou
 - Výkonnou
 - Soudní
- Projevy supranacionality
 - Většinové rozhodování (odbourání jednomyslnosti)
 - Finanční nezávislost
 - Přímou použitelné, přednostně aplikovatelné právo

Specifika ES/EU oproti jiným MO

- Specifická struktura orgánů:
 - Komise – zájmy EU
 - Rada – zájmy členských států
 - Parlament – zájmy lidu
- existence vlastní vůle – Komise
- tvorba vlastního práva, které se specificky projevuje ve vnitrostátní sféře

OTÁZKA

- Jak se rozšiřovala členská základna ES/EU?

Vývoj ES - rozšíření

- 1952 + 1958 – Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko;
- 1973 – „Severní rozšíření“ – VB, Dánsko, Irsko;
- 1981 – Řecko
- 1986 – Španělsko a Portugalsko
- 1993 – Finsko, Švédsko, Rakousko
- 2004 - Česko, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko;
- 2007 – Rumunsko, Bulharsko;
- 2013 – Chorvatsko

OTÁZKA

- Jak se vyvíjel projekt Evropských společenství do vzniku EU?

Historie ES v kostce (1960 – 1992)

- 50.- 60. léta – projekt EHS úspěšný, hlavní cíle se podařilo z většiny splnit
- Dobudování celní unie: 1. červenec 1968
- 60. léta – krize (1967 - Lucemburský kompromis)
- 2. pol. 70. let – poč. 80. let = stagnace dokončování společného trhu

Dokončení budování společného trhu

- 1985 - Komise v čele s Jacquesem Delorsem
=> Bílá kniha o dokončení vnitřního trhu (vymezení existujících překážek + harmonogram jejich odstranění)

Jednotný evropský akt (1987)

- První smluvní revize zakládajících smluv
- Odstranění možnosti vetovat návrh v oblasti tzv. čtyř svobod (Lucemburský kompromis)
- Nové cíle integračního procesu
- Definován **jednotný vnitřní trh** (+ termín jeho dokončení k 1. lednu 1993)

Další směřování integrace - podněty

- Řada reformních návrhů Delorovy komise (2. polovina 80. let)
- Pád železné opony (1989) – změna geopolitické mapy Evropy i světa
- Dokončování jednotného vnitřního trhu = > nutnost řešit související sociální a veřejnoprávní otázky a problémy

OTÁZKA

- Kdy a jak vznikla Evropská unie?
Co je to vlastně EU?

Smlouva o Evropské unii (Maastrichtská smlouva, 1993)

- Významný **posun ve vývoji evropské integrace** (posílení nadnárodního prvku + nové oblasti spolupráce)
- Tzv. **pilířová struktura** – rozčlenění agendy podle oblasti a způsobu rozhodování

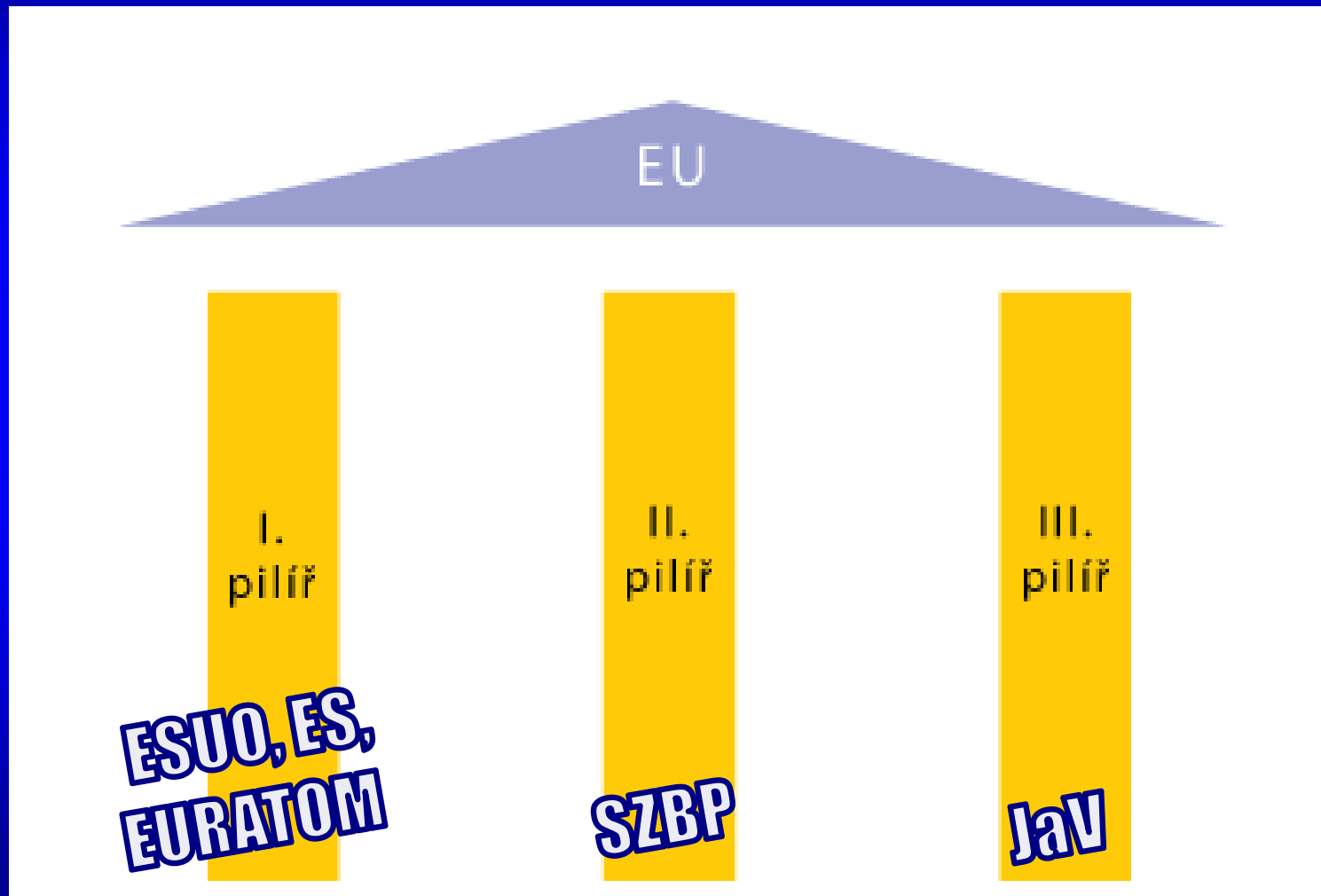
= > 3 pilíře (tzv. Maastrichtský chrám)

I. pilíř: agenda EHS (→ ES), EURATOM a ESUO, **nadnárodní**

II. pilíř: Společná zahraniční a bezpečnostní politika, **mezivládní**

III. pilíř: Justice a vnitro, **mezivládní**

Maastrichtský chrám

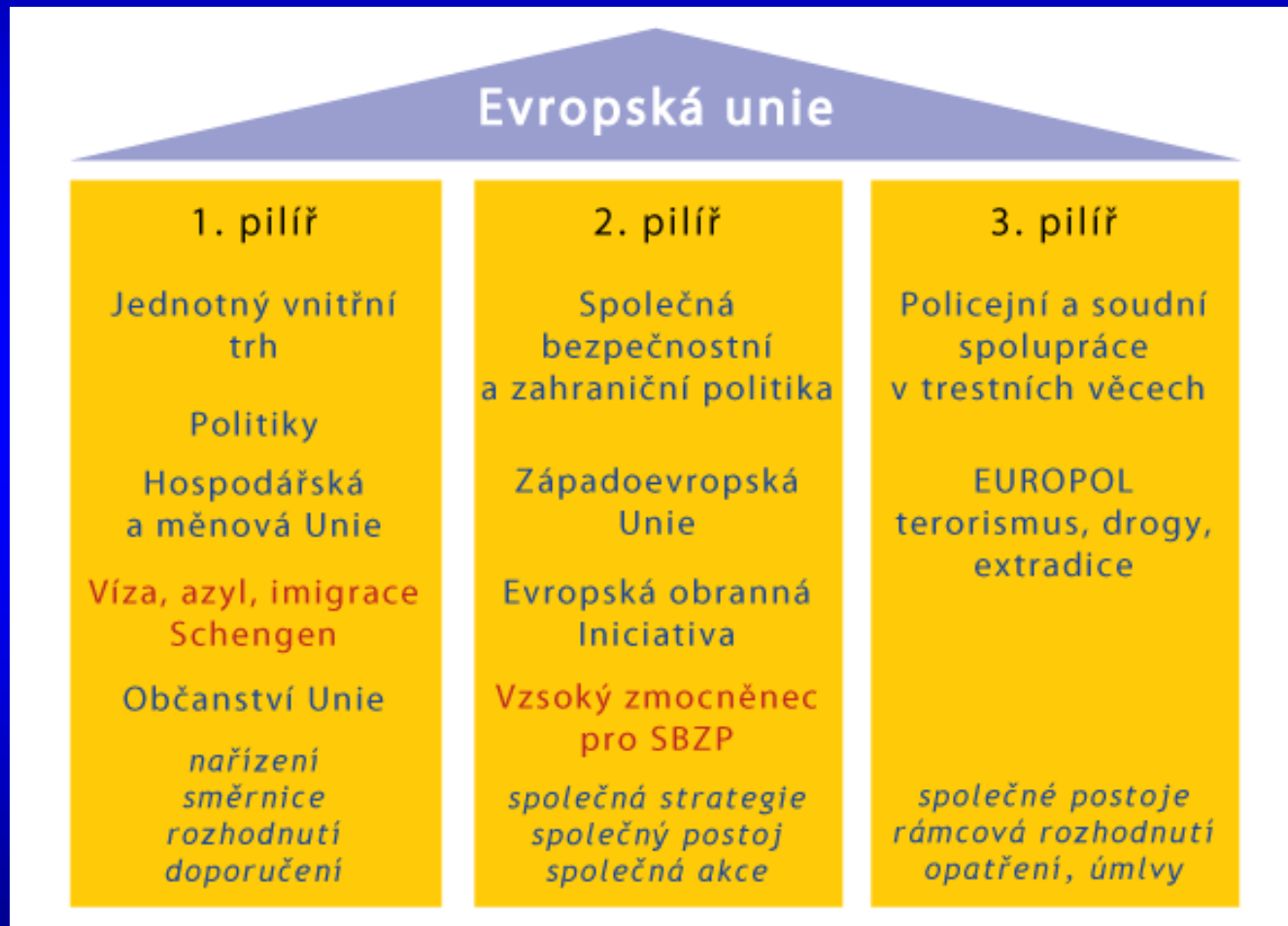
Evropská unie

- pouze zastřešující označení (všechny 3 pilíře)
- nejedná se o mezinárodní organizaci s vlastní subjektivitou
- paralelní existence EU a ES (stejná členská základna, odlišná působnost)
- nová kvalita spojení členských států

Hlavní změny

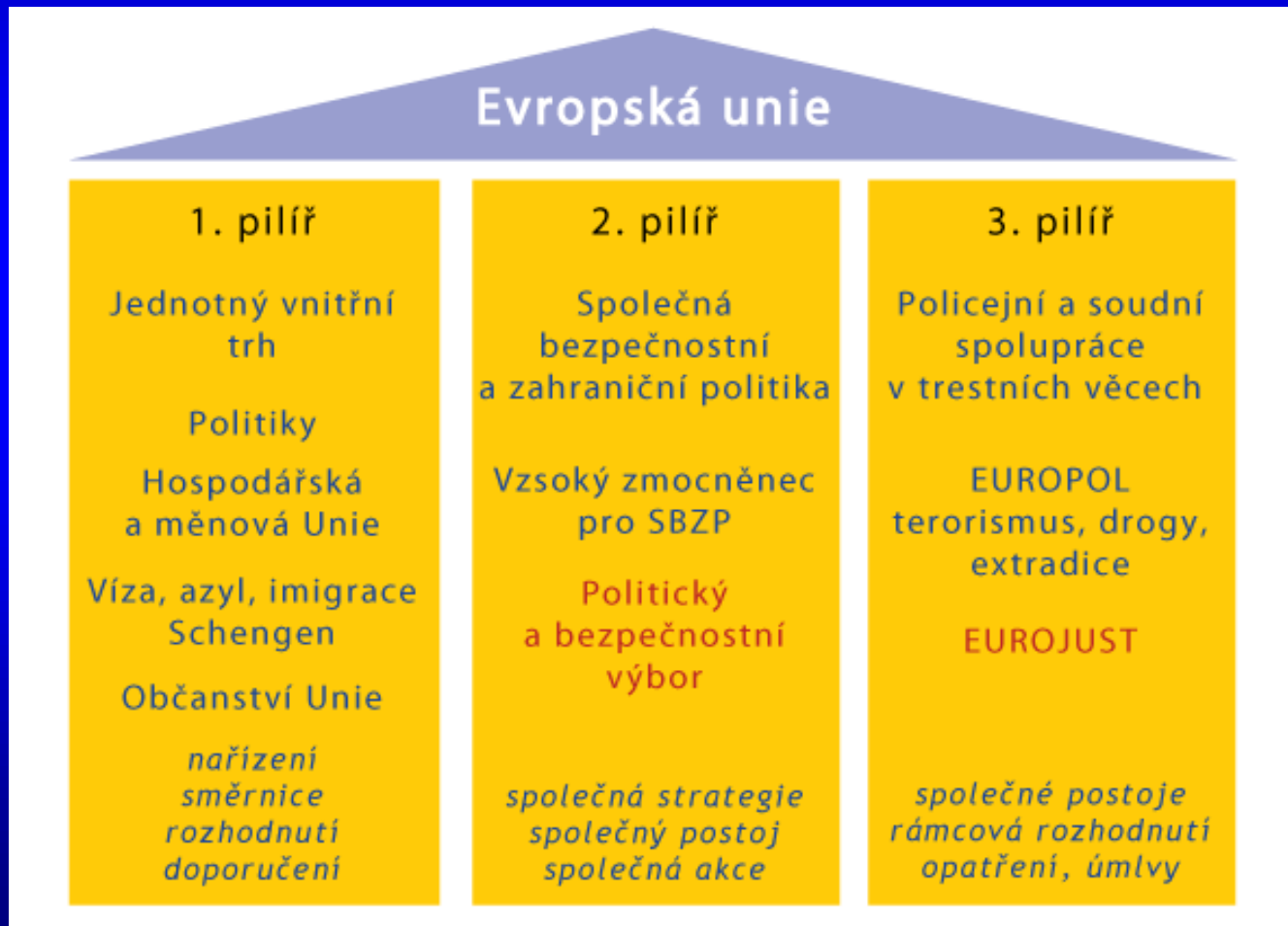
- vymezení cíle hospodářské a měnové unie
- zavedeno občanství EU (doplněk státního občanství)
- zavedení procedury spolurozhodování (I. pilíř)
= plnohodnotné zapojení Parlamentu do legislativního procesu
- Společná zahraniční a bezpečnostní politika (II. pilíř)
- Justice a vnitro (III. pilíř)

Amsterodamská smlouva (1999)

Smlouva z Nice (2003)

- Hlavní obsah: institucionální reformy

Smlouva o Ústavě pro Evropu

- Laekenská deklarace (2001): rozhodnuto o svolání Konventu – dohoda o budoucnosti Evropy, reforma primárního práva
 - Přijat návrh Smlouvy o Ústavě pro Evropu plně nahrazující stávající smlouvy
 - Ratifikační proces: odmítnutí ve francouzském (29. května 2005) a nizozemském (1. června 2005) referendu
- = Smlouva o Ústavě pro Evropu **nevstoupila v platnost**

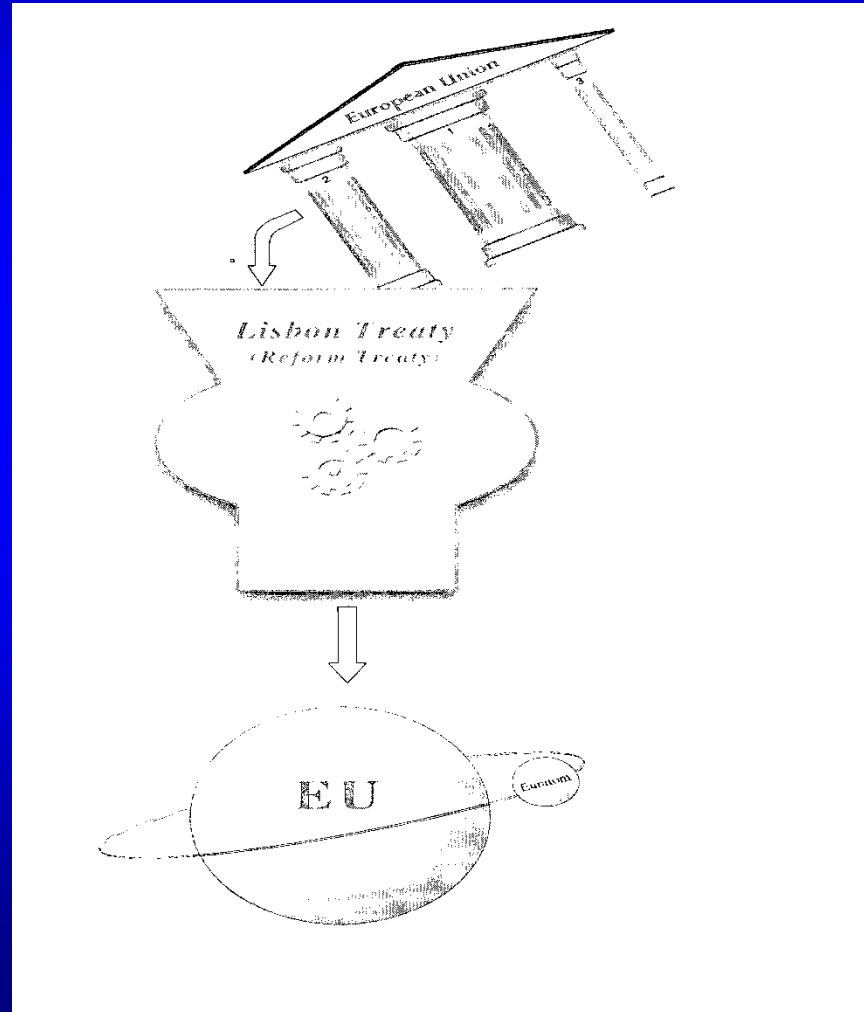
Lisabonská smlouva

- Po vystřízlivění z neúspěchu Ústavy dohoda o nové reformní smlouvě (přijata na zasedání Evropské rady v červnu 2007)
- Rychlá a bezproblémová příprava
- Nahrazuje Ústavu, mnohé z ní přejímá, ale tlumí některé její progresivní prvky (prezident...)
- reformuje dosavadní Smlouvy
- Podepsána v Lisabonu 13. prosince 2007
- V platnost **1. prosince 2009**

Lisabonská smlouva – hlavní změny

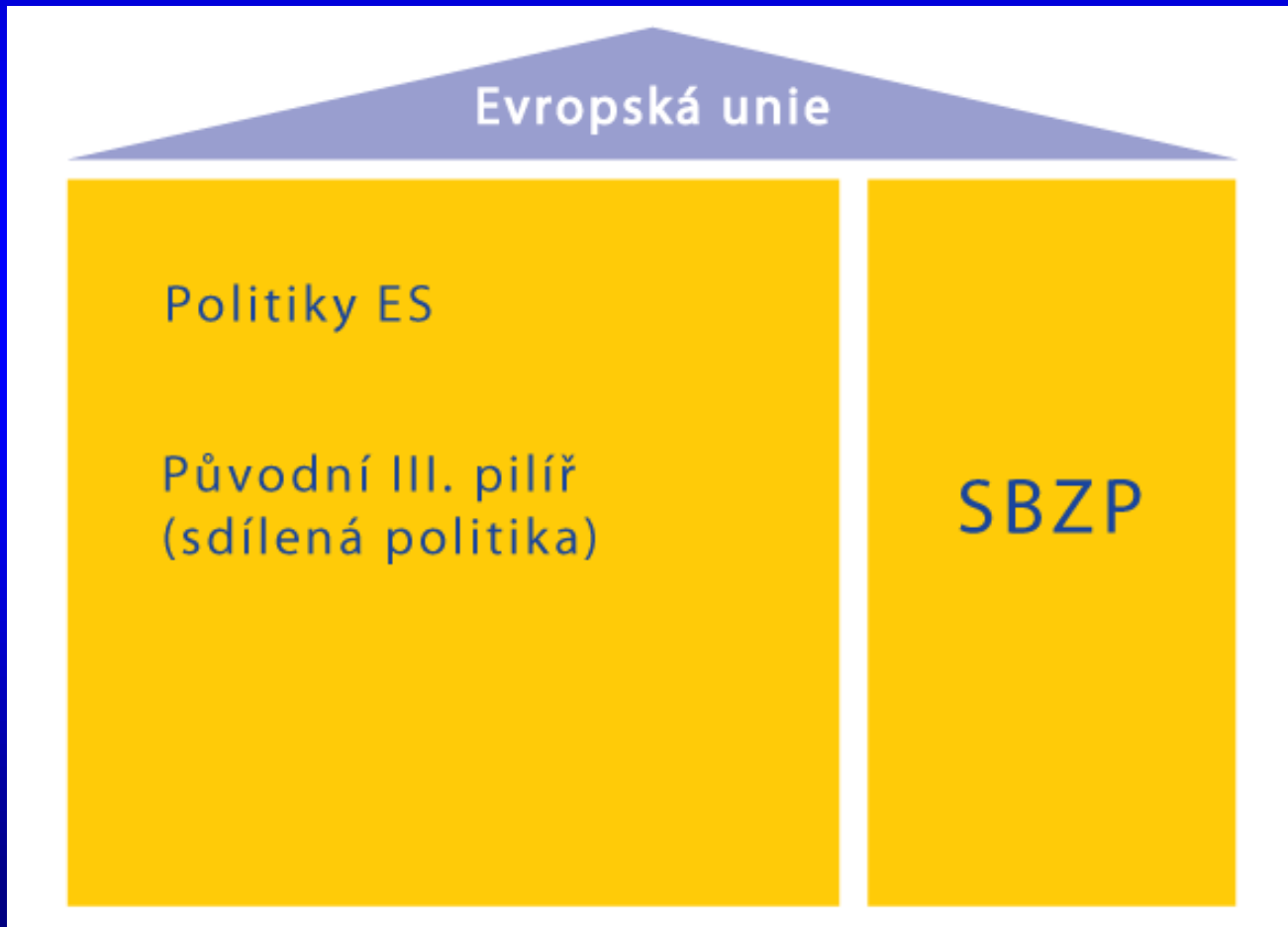
- Smlouva o fungování EU (SFEU)
Smlouva o EU (SEU)
- Zrušení pilířové struktury
- Posílení pravomocí EU, nové oblasti spolupráce
- Právní subjektivita EU
- Institucionální změny
- Dosud nezávazné Listině základních práv EU dává právní závaznost

Chrám EU po Lisabonské smlouvě

Zrušení pilířové struktury, ale...

(komunitarizace II. pilíře – zahrnutí do SFEU,
III. pilíř nadále specifický charakter – obsažen v SEU)

Ujasnění pojmů - EU, ES vs. EU

- Do roku 2009
 - tři Evropská společenství (ES): EHS, EURATOM a ESUO (od r. 2002 už pouze dvě – bez ESUO) jako subjekty mezinárodního práva
 - EU nikoliv, pouze zastřešující entitou **bez právní subjektivity**
- Od 1.12.2009
 - EU nahradilo ES, **je subjektem** mezinárodního práva
 - EURATOM nadále samostatná organizace

OTÁZKA

- Pokud by se v České republice konalo referendum o Lisabonské smlouvě, hlasovali byste pro nebo proti?
- Co se Lisabonskou smlouvou vlastně změnilo?
- Jaký je Váš názor na budoucnost EU?

Děkuji za pozornost